

Vybrané problémy se soukromým vymáháním soutěžního práva v ČR						
--	--	--	--	--	--	--

JUDr. Jiří Kindl, M.Jur., Ph.D., advokát

jiri.kindl@weil.com

Svatomartinská konference, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Brno

PANEL II: SOUKROMOPRÁVNÍ VYMÁHÁNÍ: obecná část

Úvod

PŘÍSTUP ŽALOBCE K PODKLADŮM

- Pro účinné uplatnění soukromého vymáhání soutěžního práva je třeba přístup žalovaných k podkladům, které mohou sloužit jako důkazy protiprávního jednání.
- Je třeba měnit stávající pravidla?
- Stávající situace – právní nástroje; jejich užití v praxi
- Navrhovaná implementace směrnice č. 2014/104/EU

SUBSTANTIVNÍ ZNALOST SOUTĚŽNÍHO PRÁVA

- Aby české civilní soudy mohly účinně uplatňovat soutěžní právo v soukromých sporech, musejí dobře znát veřejnou větev soutěžního práva.
- Stávající situace – postřehy z dostupných rozhodnutí a praxe
- Co změnit?
- Má smysl výlučná jurisdikce vybraného soudu? Jakého?

Přístup žalobce k podkladům (1)

- Žalobce nese v případě žalob na náhradu škody z porušení soutěžního práva břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Obdobně jako v jiných civilních sporech.
- Na tom není důvodu nic měnit. Viz ale výjimka v podobě domněnek (např. domněnka o existenci škody způsobená kartelem – čl. 17 odst. 2 směrnice 2014/104/EU).
- Dosavadní právní nástroje pro přístup k dokumentům:
  - Zákon č. 106/1999 Sb. (ve vztahu k ÚOHS; popř. ve vztahu k domnělým porušitelům, kteří jsou současně veřejnými institucemi)
  - Přístup do spisu ÚOHS z pozice 3. osoby s právním zájmem (četná česká správní judikatura)
  - Ediční a informační povinnosti na základě výzvy soudu dle § 128 a 129 odst. 2 o.s.ř., popř. povinnost součinnosti se znalcem dle § 127 odst. 4 o.s.ř.
  - Podklady dostupné žalobci jinak (veřejné zdroje; zdroje dostupné subjektům v odvětví)
  - „Vysvětlovací povinnost“ žalovaného (dovozeno českou civilně-procesní judikaturou)

Přístup žalobce k podkladům (2)

- *Teze:* shora uvedené nástroje jsou hypoteticky dostatečné pro náležitou přípravu žaloby, kdyby byly žalobci a soudy náležitě využívány !!! X *To však v praxi nejsou !!!*
- Nejsou náležitě využívány ani **ze strany žalobců** – žalobci si nedělají řádně svůj domácí úkol
  - Staví se do role oběti a chtějí vyšetřovací pomoc od soudu. Tu však české civilní soudy neposkytují a nemohou poskytnout. Vykročily by mimo rámec českého civilního procesu.
  - Žalobci musí náležitě identifikovat veškeré skutečnosti, které musí tvrdit, doložit k nim jim samotným dostupné důkazy (včetně např. znaleckých posudků) a následně identifikovat, co je třeba dále doložit a jaké konkrétní (alespoň v rovině dostatečně identifikovaných kategorií dokumentů) důkazy v dispozici žalovaného k tomu mají sloužit.
  - Pokud toto splní (a soud to ověří), může nastoupit „vysvětlovací povinnost“ žalovaného, včetně rizika jejího neunesení
- Nejsou náležitě využívány ani **ze strany soudů**, byť zpravidla proto, že si žalobci nesplnili svůj domácí úkol.
- Rozdíl mezi *stand-alone* a *follow-on* žalobami.

Přístup žalobce k podkladům (3)

- Problémem na straně žalobců je i to, že chybně či nedostatečně identifikují to, co by měli tvrdit a prokazovat. Spoléhají příliš na soud, a to někdy i přesto, že jsou soudem řádně a velmi detailně poučeni. To samo o sobě nevyžaduje legislativní řešení. Musí se prostě „polepšit“ žalobci. Problém financování ... (legislativně neřešitelný).
- Co však lze legislativně zlepšit, je bližší konkretizace ediční povinnosti tak, aby se soudy nebály využít své diskrece. K tomu směřuje i směrnice 2014/104/EU (viz zejm. čl. 5-8).
- *Důležité:* citovaná směrnice nemá za cíl zavést v EU (nebo ČR) pro-litigační kulturu amerického typu. Naopak – vůči tomu se EU výslovně vícekrát distancovala s tím, že chce uplatnit „evropské řešení“, které bude i nadále zohledňovat primární roli veřejného vymáhání soutěžního práva (které v US v daném modelu není).
- Bod 16 preambule směrnice: *„... zpřístupnění lze nařídit pouze tehdy, pokud žalobce na základě obvykle dostupných skutečností věrohodně prokázal, že mu žalovaný způsobil škodu. ... Tyto kategorie by měly být vymezeny co nejpřesněji a nejúžeji na základě přiměřeně dostupných skutečností.“*

Přístup žalobce k podkladům (4)

- Korektiv přiměřenosti a nezbytnosti – nejde o *carte blanche* ...
- Viz čl. 5 směrnice: „Členské státy zajistí, aby **v řízeních týkajících se žaloby o náhradu škody** v Unii na žádost žalobce, který předložil zdůvodnění obsahující přiměřeně dostupné skutečnosti a důkazy, jež dostatečně podporují věrohodnost jeho nároku na náhradu škody, měly vnitrostátní soudy možnost žalované straně nebo třetí straně nařídit, aby zpřístupnily relevantní důkazy, které mají pod svou kontrolou, a to za podmínek stanovených v této kapitole. ...“
- Ještě striktněji je to s nařízením přístupu u dokumentů ve spise ÚOHS. Viz čl. 6 směrnice.
  - Zásadně až potom, co nelze podklady získat jinak.
  - V zásadě nelze poskytovat dokumenty ze spisu v průběhu řízení před soutěžním orgánem.
  - Nelze poskytovat dokumenty z leniency a narovnání.
- Výše uvedené je mít při implementaci na paměti. Směrnice není jednoúčelově pro-litigační, má zajistit vylepšení soukromého vymáhání jako doplňku k veřejnému vymáhání.

Přístup žalobce k podkladům (5)

- V ČR se navrhuje zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. Viz eKlep: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNA7XBELK9>
- Jde ve vícero směrech nad rámec směrnice:
  - Má se vztahovat i na ryze vnitrostátní spory – logické ...
  - V oblasti zpřístupnění podkladů však předpokládá speciální samostatné řízení (ještě před podáním žaloby) – určitá forma *pre-trial discovery* ... x na rozdíl od směrnice 2014/104/EU – je to potřebné? Je to vhodné?
  - V podobě prosazované Ministerstvem spravedlnosti má jít o značně pro-litigační nástroj – viz i možnost soudu ukládat sankce až do 1% z obratu dotčeného soutěžitele (původně dokonce navrhováno 10%)
- Navrhovaná legislativa by se měla držet směrnice!
- Primární má zůstat veřejné vymáhání. Soukromé vymáhání vhodný doplněk – zejm. u *follow-on* případů (viz závaznost rozhodnutí soutěžních úřadů, prodloužení promlčecí lhůty, stavení promlčení ...).

Substantivní znalost soutěžního práva (1)

- Zkušenosti z praxe (i dostupná dosavadní rozhodnutí) ukazují, že nezanedbatelným problémem při soukromém vymáhání soutěžního práva je vedle nepřipravenosti žalobců, omezenému přístupu k podkladům i určitá neochota soudců substantivně se vypořádávat z pravidly plynoucími z veřejné větve soutěžního práva (včetně unijního).
- Daná neochota je částečně dána tím, že žalobci jsou nepřipravení (neplní si svůj domácí úkol), když náležitě netvrdí skutečnosti, které by museli tvrdit v každém civilním sporu (např. všechny substantivní podmínky pro závěr o porušení, vznik a výši škody a příčinnou souvislost, podmínky pro závěr o existenci ušlého zisku atp.).
- Z některých případů je však zjevné, že daná neochota je přinejmenším částečně dána nedostatečnou znalostí a/nebo zkušeností s hmotnými pravidly veřejného soutěžního práva. Proto pak preference „odmítavých“ řešení. To platí zejm. pro *stand-alone* případy.
- Toto nelze dost dobře vyřešit legislativně.
- Vyžaduje to personální řešení (školení atp.). Nutný čas.

Substantivní znalost soutěžního práva (2)

- Je otázkou, zda by tento problém nevyřešilo ustavení speciálního soudu (viz např. řešení v UK), resp. určení výlučné příslušnosti některého stávajícího soudu (srov. obdobu u sporů z porušení práv duševního vlastnictví).
- Nyní navrhovaný zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže předpokládá výlučnou příslušnost Krajského soudu v Brně. Odůvodnění tohoto přístupu chybí.
- Dle mého názoru jde o krok chybným směrem:
  - Civilní úsek Krajského soudu v Brně nemá se spory daného typu žádné větší zkušenosti a není personálně ani věcně na daný úkol nijak mimořádně připraven.
  - Obdobně to posléze platí i pro odvolací stupeň, kterým by při takové výlučné příslušnosti byl Vrchní soud v Olomouci.
  - Zkušenosti u soudů v Praze (Městský soud v Praze, Vrchní soud v Praze) jsou vyšší.
  - Nelze experimentovat se speciální příslušností bez odpovídajících organizačních opatření. To by bylo lepší ponechat obecnou příslušnost krajských soudů dle místa sídla žalovaného, popř. dle místa skutečnosti, která vedla ke vzniku újmy.

Základní zdroje

- DG Competition: <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/index.html>
- eKlep: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNA7XBELK9>

Z české literatury:

- *Petr, M., Zorková, E.* Soukromé vymáhání v ČR. Antitrust 2016, č. 2
- *Petr, M.* Jak nové předpisy usnadní spory o porušení soutěže. Statutární zástupce firmy, únor 2016
- *Pipková, P. J.* Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky. Obchodněprávní revue, 2015, č. 7-8, s. 215
- *Hubková, P.* Plná náhrada škody způsobené porušením evropského soutěžního práva a problém tzv. kompenzačních úroků před českými soudy. Právní rozhledy, 2016, č. 9, s. 327
- *Kindl, J., Petr, M.* 'The Czech Republic'. in eds. Blanke, G., Nazzini, R. International Competition Litigation. A Multi-jurisdictional Handbook. Wolters Kluwer, 2012
- *Munková, J.* Soukromoprávní vymáhání antitrustového práva z jiného úhlu pohledu, Obchodněprávní revue, 2009, č 9, s. 254

RÁD ZODPOVÍM PŘÍPADNÉ DOTAZY

jiri.kindl@weil.com

© Jiří Kindl, 2016